

“Hij draagt me er doorheen”, zei ze. Hoopvol keek ze me aan

Preek over Daniël 3

Paaskerk Baarn, 25 november 2012

Ds. C. Kruijswijk Jansen

In 1206 brachten de kruisvaarders het hoofd van Johannes de Doper mee naar Frankrijk. Om dit kostbaar relikwie een plek te geven werd in Amiens de grootste kathedraal van Frankrijk gebouwd. Of het echt de schedel van Johannes is, betwijfel ik, maar je kunt het daar als eerbiedwaardige traditie nog steeds bewonderen. In 1281 werd in dezelfde kathedraal door Nicolas Blasset een beeld van een wenende engel geplaatst. Op een plek achter het koor kun je hem vinden. Zijn elleboog rust op een schedel. Ongetwijfeld heeft de kunstenaar een brug geslagen naar het hoofd van Johannes de Doper. De wenende engel is in de loop der eeuwen een bedevaartplek geworden voor mensen die zwaar door het leven getroffen zijn. Ze vinden er troost. Waarom? De tranen raken je. Je kunt zo zwaar getroffen worden als iemand die je lief is, uit het leven wordt weggerukt. Je kunt je zo alleen en in de steek gelaten voelen als iemand sterft. De wenende engel is een lotgenoot. Eigenlijk is de engel de verbeelding van God, die met je meeleeft, die je nabij is in je verdriet.

Het is een belangrijk thema, dat God met je meeleeft. De vraag is echter: is dat werkelijkheid of wens dat God met je meeleeft? Ik zag een jaar geleden een film, die zich afspeelt in een concentratiekamp. Joods gevangenen voeren in hun barak een proces tegen God. Een van hen speelt de rol van God, een ander is rechter, anderen advocaat, aanklager en getuigen. De aanklacht is: als God machtig is, hij kan hij ons zo aan ons lot overlaten? Hoe kan God zijn volk in de steek laten. Als God liefde is, hoe kan dit dan. Waarom grijpt hij niet in. In het proces komen alle argumenten aan de orde die in de loop der eeuwen in de theologie zijn verwoord. Tenslotte wordt de uitspraak gedaan: God wordt schuldig bevonden. Een God die dit vreselijke gebeuren toelaat, is geen God, een God die zijn kinderen aan hun lot over laat, kan niet bestaan. Er is geen God, God is dood. Mét dat deze uitspraak klinkt, bedekken de Joodse gevangenen hun hoofd en reciteren een psalm. Aangezien ze geen keppeltje hebben, leggen ze hun hand op hun hoofd. Ze zingen de lof van God en prijzen zijn naam. De film loopt af met hun gang naar de gaskamers. Nog steeds hun hoofd bedekkend, zingen zij tot Gods eer. Is het wens of werkelijkheid dat God meeleeft?

In 1981 schreef de Amerikaanse rabbijn Kushner het boek “Als 't kwaad goede mensen treft”. De titel is een tekst uit het boek Job, de man die zo door het leven gekweld wordt, alles kwijtraakt, en zich vertwijfeld afvraagt waar God is. De aanleiding van het boek is de geboorte en het sterven van zijn een zoon. De jongen heeft een verouderingsziekte. Hij zal ongeveer vijftien jaar worden en dan sterven met het lichaam van een tachtig jarige. Kushner stelt de vraag naar God. Net als in de film komen alle argumenten aan bod, die ook de vrienden van Job al hadden: God zal er wel een bedoeling mee hebben; je zult wel iets verkeerd gedaan hebben, God straft immers niet zomaar; je

moet niet zoveel vragen stellen, je kunt God immers niet narekenen, je moet niet alles willen weten. De teneur van het boek is: God doet dit alles niet. God gebruikt zijn macht niet op deze manier. Al die narigheid die genbeurt, doet God niet. Nee, dat doet het leven, dat is het leven zelf. Het is niet waar dat het goede wordt beloond en het kwade gestraft. Dat mag je God niet in de schoenen schuiven. De boodschap van het boek is: wat er ook gebeurt, het gebeurt nooit zonder God, Hij laat je nooit in de steek. Een woord van Jezus is leidend: er zal geen mus van het dak vallen, zonder God. Als een mus valt, is God erbij. Als jij, mens, valt, valt God met je mee. Zó gebruikt God zijn macht: hij valt met je mee, nooit zul je alleen gelaten worden.

De vraag is weer: hoe komen mensen ertoe om van de wens de werkelijkheid te maken? Dat doen ze vanwege hun ervaringen, die dit geloof voeden. Kushner vertelt van de mensen die hem nabij waren, boodschappen deden, de afwas, die de bloemen verzorgden en er waren als hij hen behoefde. Zó is God, was zijn ervaring. Deze verhalen voeden de werkelijkheid van Gods aanwezigheid.

We lezen vanmorgen zo'n verhaal in de bijbel, van de drie mannen die in de vuuroven geworpen worden. De grote koning Nebukadnessar, symbool van alle kwaad in de wereld wordt getekend. Hij richt een beeld op, zo groot en zo machtig, dat hij dat beeld wel zelf moet zijn. Ieder zal voor zijn beeld, voor hem knielen. Maar niet de drie mannen: Wij hebben al een God, Hij is ons genoeg. In het verhaal zeggen ze: "Als de God die wij vereren ons uit een brandende oven en uit uw handen kan redden, zal hij ons redden. Maar zelfs indien hij ons niet redt, dan ..." Je kunt invullen: dan blijven wij in hem geloven. Hij is ons genoeg. Wat hier gebeurt, is een sprong, een sprong die is gebaseerd op een mystieke band, op een innerlijk weten. Wij houden vast aan God, zijn hand geleidt ons; er is er één die ons vasthoudt!!

De drie mannen worden in de brandende vuuroven geworpen. En dan vertelt het verhaal dat zij niet alleen gelaten worden. Ze zijn niet meer met z'n drieën maar met z'n vieren. De vierde lijkt op een godenzoon. Zo vertelt de oosterling dat God bij hen is in dat helse vuur. Ik hoop dat u beseft wat hier gebeurt. In de regel vraag je om uitredding: Haal me eruit. Hier gebeurt iets anders. De mannen worden niet uit het vuur gered, nee, God komt bij hen in het vuur. Hij is bij hen. In het voorbereidingsgesprek afgelopen donderdag zei iemand: Er is een lied waarin gezongen wordt: God redt in alle nood. Niet uit alle nood, maar in alle nood. Zo vertel je in moeilijke tijden dat je niet aan je lot wordt overgelaten, zo troost je elkaar met God. Zo wordt de wens tot werkelijkheid.

Je vindt het op zoveel plaatsen in de bijbel. In Psalm 23, de Heer is mijn herder, zingt de dichter: zelfs al ga ik door een dal van diepe duisternis, ik vrees geen kwaad, want gij zijt bij mij. In het slot van het boek Job, als alle argumenten gewisseld zijn en Job is blijven vasthouden aan God, zegt Job: ik had van u gehoord van horen zeggen, maar nu heb ik u met eigen ogen aanschouwd. Aan het slot van het Matteüs evangelie neemt Jezus afscheid van zijn leerlingen. Ik ga van jullie heen, maar ik laat je niet alleen. Ik ben met jullie alle dagen, tot aan de voltooiing van de wereld. En ik moet denken aan de man die zo heeft genoten van het lied van de adelaar: die ons droeg op adelaarsvleugels. Op z'n sterfbed zei hij: dat moet je veranderen. Niet die ons droeg, maar die ons draagt. Hij draagt ons ook nu!

Een kind sterft. De moeder heeft ondragelijk verdriet. Ik heb altijd voor hem gezorgd, nu kan dat niet meer. Ik moet hem weggeven. Wie moet er nu voor hem zorgen? Het geeft haar troost dat zijn naam in de handpalm van God geschreven staat. Bij zijn afscheid zegt ze: "Als je bij God bent, zou ik tot God willen zeggen: Zorg voor hem, zoals een moeder zorgt voor haar kind. Troost hem, zoals een ieder van ons hem zou troosten. Omarm hem, zoals een ieder van ons hem zou omarmen. Heb hem lief, zoals een ieder van ons hem lief heeft. Lach met hem, zoals een ieder van ons met hem lacht." Het is het intense verlangen dat je kind geborgen is, in leven en in sterven, het diepe verlangen om bij hem te zijn.

Ik ben in gesprek met iemand die ernstig ziek is. Ze haalt uit haar portefeuille een paper waarop de tekst staat van het gedicht 'Voetstappen in het zand', dat je door het leven gaat met God aan je zijde. Maar terugkijkend zie je je alleen gaan op het moeilijkste moment, en dat God dan tegen je zegt: zie die voetstappen eens, het is maar één paar, maar ze zijn wel wat dieper: toen heb ik jou gedragen. "Ik heb het gedicht al jaren bij me", zegt de vrouw, "ook nu weet ik mij gedragen, ik ben niet alleen". Ze zegt het met een snik.

Zou je dat kunnen geloven, dat God je draagt? Is dat een wens of een werkelijkheid? Of zul je dat pas ervaren als je in de vuuroven bent?

"Hij draagt me er doorheen", zei ze. Hoopvol keek ze me aan.

Amen.